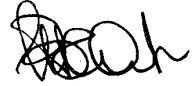

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАПЛЮЧЕНКО Тетяна Вікторівна

УДК 341.171.009.4:061.1

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОГО НАГЛЯДУ
НА ВНУТРІШНЬОМУ СПОЖИВЧОМУ РИНКУ
НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ ЄС**

Спеціальність: 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
ВАСИЛЕНКО Микола Дмитрович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
професор кафедри права Європейського Союзу
та порівняльного правознавства

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
БАБІН Борис Володимирович,
Міжнародний гуманітарний університет,
професор кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства

кандидат юридичних наук, доцент
ГОЛОВКО-ГАВРИШЕВА Оксана Ігорівна,
Український католицький університет,
доцент кафедри теорії права та прав людини

Захист відбудеться 01 липня 2016 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 у Національному університеті «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 31 травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. В. Горобець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Європейський вибір є сталим вектором державної політики та руху громадянського суспільства у напрямі повноправного членства України в Європейському Союзі (ЄС). Становлення європейської правової держави ґрунтується на правах людини, ефективній реалізації та захист яких є віддзеркаленням вказаного вектору розвитку. Євроцентрічні соціально-економічні та політико-правові зміни призводять до потреби особливого рівня захищеності прав спеціальних суб'єктів, таких, як споживачі.

Підтвердженням посиленої уваги до захисту прав споживачів з боку ЄС виступає ст. 169 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), яка передбачає, що з метою сприяння інтересам споживачів і забезпечення високого рівня захисту споживачів ЄС повинен сприяти захисту здоров'я, безпеки та економічним інтересам споживачів, а також розвитку їх права на інформацію, освіту та самоорганізацію для захисту своїх інтересів; і для досягнення цих цілей у контексті створення цілісного внутрішнього ринку органи ЄС уповноважені вживати заходів щодо зближення національних законодавств. На сучасному етапі ринковий нагляд в ЄС на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів наповнюється новим змістом, зумовленим, з одного боку – глобальним характером розвитку цього регіонального інтеграційного об'єднання за ступенем свого поширення (кількість угод, охоплених країн, регіонів, сфер регулювання), з іншого – появою нових нормативних актів, що регламентують зазначену сферу як всередині внутрішнього споживчого ринку, так і виконання функції гнучкого та селективного інструменту доступу до внутрішнього ринку ЄС з боку третіх країн з різними рівнями соціально-економічного розвитку.

У контексті адаптації законодавства України до права ЄС у сфері ринкового нагляду на споживчому ринку слід відзначити, що останнім часом національна нормативно-правова база у цій сфері зазнає постійних змін: прийняті та запроваджені Закони України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про ринковий нагляд та контроль нехарчової продукції», «Про стандартизацію», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». Максимальне наближення законодавства України у сфері технічного регулювання до норм ЄС виступає однією із сфер адаптації вітчизняного законодавства до права ЄС (глава 3 «Технічні бар'єри в торгівлі» (статті 53-58) розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), що зумовить модернізацію торговельних відносин та економічного розвитку України та сприятиме безболісному входженню на внутрішній ринок західних суб'єктів.

Практика регулювання економічної діяльності у країнах ЄС свідчить про досить жорстке використання нетарифних обмежень, серед яких вагоме місце належить технічним бар'єрам у торгівлі. Ці обмеження зумовлені вимогами щодо безпечності продукції на внутрішньому споживчому ринку ЄС, яка досягається завдяки функціонуванню комплексної системи технічного регулювання. Країни ЄС ефективно впроваджують стандарти безпеки та якості товарів і послуг, що є показниками добробуту населення. Всебічно реалізується програма захисту споживчого ринку ЄС, зокрема, шляхом здійснення нагляду за ринком у сфері споживчих товарів і послуг. Нагляд за ринком є вагомою складовою втілення політики ЄС у сфері захисту прав споживачів та водночас чинником еволюції внутрішнього ринку Європейського Союзу, саме тому він має стати темою спеціального наукового аналізу в Україні, зважаючи на процеси її європейської інтеграції.

Для усунення існуючих технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та країнами-членами ЄС життєво необхідною вбачається максимальна уніфікація вітчизняних вимог до продукції й умов її ринкового обігу із відповідними нормами актів ЄС. Основою нової системи технічного регулювання в Україні вже є запроваджені у ЄС «Глобальний підхід» щодо оцінки відповідності й «Новий підхід» стосовно технічної гармонізації і стандартизації.

Реформуванню технічного регулювання в Україні загалом або окремих його складових, у різних галузях технічних, економічних і правових наук присвячена низка дисертацій українських науковців, серед яких Л. М. Віткін «Наукові засади створення системи технічного регулювання в умовах членства України в СОТ та інтеграції до ЄС» (Київ, 2011), В. Ю. Волков «Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації та сертифікації в Україні» (Одеса, 2013), І. А. Гамбург «Правове забезпечення технічного регулювання у сфері господарювання» (Київ, 2014), С. М. Орехов «Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації» (Київ, 2011), К. Б. Починок «Адміністративно-правове забезпечення стандартизації та сертифікації в Україні» (Ірпінь, 2012), Д. І. Сакоян «Правове регулювання стандартизації в промисловості» (Київ, 2011). та ін. Ця тематика висвітлюється також в роботах О. К. Вишнякова, К. О. Дядюри, С.Т. Черепкова та ін. Питання технічного регулювання загалом та ринкового нагляду, зокрема, в ЄС розглядаються в працях А. О. Бояр, Ф. Маніє, О. О. Чувпило та ін.

У межах проекту «Аналітична підтримка в процесі європейської інтеграції», що здійснювався міжнародним центром перспективних досліджень за фінансової підтримки агенції з міжнародного розвитку (SIDA) (керівник проекту В.Т. Нанівська) було підготовлено видання «Ринковий нагляд в Україні: реформи на шляху до європейського ринку. Документи

з аналізу політики та планування інституційних змін» (Київ, 2011), яке є єдиним ґрунтовним дослідженням проблем, які пов'язані з впровадженням ринкового нагляду.

Серед зарубіжних дослідників права щодо проблематики функціонування внутрішнього ринку ЄС можна виділити роботи Ю. М. Юмашева, Є. В. Постникової, Catherine Barnard, Clemens Kaupa, Vasiliki Kosta, Isidora Maletic, Paolisa Nebbia, Thomas Papadopoulos, Alexandre Sayde, Nicolas de Sadeleer, Wolf Sauter, Harm Schepel, Phil Syrpis, Joanne Scott, Trakis Tridimas, Friedl Weiss та ін. Питання особливостей ринкового нагляду висвітлювались у дослідженнях Scott D. Babler, Isabelle Demade, Petri Mäntysaari, Kai Purnhagen, Peter Rott і частіш за все стосувались окремих сфер виробництва.

Незважаючи на чисельні публікації у галузі правового регулювання ринкових відносин в ЄС на сьогодні залишаються не вирішеними багато питань, пов'язаних з розвитком правової сфери регулювання споживчого ринку непродовольчих товарів в ЄС, що зумовлено високою динамікою відносин та швидким технологічним розвитком. Запропоноване дослідження спрямоване на всебічний аналіз актів вторинного права ЄС та рішень Суду ЄС в означеній сфері, що виступає необхідною складовою процесу трансформації наглядової діяльності на українському споживчому ринку, з урахуванням вимог Угоди про асоціацію з ЄС.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» за загальною темою «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку Української державності та права» (державний реєстраційний номер 011U0006H) на 2011–2015 роки та пов'язана з планом науково-дослідницької роботи кафедри права ЄС та порівняльного правознавства «Адаптація правових систем України до ЄС», яка здійснювалася відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри на 2011–2015 роки.

Мета й задачі дослідження. Метою роботи є комплексне осмислення особливостей правового регулювання ринкового нагляду в ЄС та розробка пропозицій для удосконалення положень законодавства з ринкового нагляду в Україні.

Мета наукового дослідження визначила такі задачі, що потребують розв'язання:

розкрити особливості розвитку внутрішнього ринку товарів в ЄС та механізмів і методів його формування;

дослідити процес формування внутрішнього споживчого ринку в ЄС та особливості його функціонування й правового регулювання;

виявити особливості правового захисту внутрішнього споживчого ринку в ЄС та місце відповідних правових норм у правовій системі ЄС;

визначити особливості правового механізму реалізації ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС та гармонізації технічних стандартів в ЄС;

дослідити компетенцію інституцій ЄС у сфері ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС;

розкрити організаційно-правові аспекти ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС;

проаналізувати сучасні напрямки вдосконалення політики ЄС у сфері ринкового нагляду та шляхи модернізації відповідного законодавства;

дослідити актуальність розробки нових методів нагляду за внутрішнім споживчим ринком непродовольчих товарів у ЄС, зокрема, при здійсненні електронної комерції;

розкрити трансформаційні зміни, які відбулись у правовому регулюванні наглядової діяльності на українському споживчому ринку з урахуванням реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною;

визначити пріоритетні напрямки вдосконалення ринкового нагляду в Україні з урахуванням вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Об'єктом дослідження є правові механізми функціонування та розвитку внутрішнього ринку ЄС.

Предметом дослідження є правове регулювання ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів у ЄС.

Методи дослідження. Методологічний інструментарій дослідження обрано з урахуванням мети і задач, а також предмета та об'єкта наукового дослідження. Методологічною основою є система філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових і спеціально-наукових методів. Застосування законів та категорій діалектики дозволило дослідити генезу та розвиток внутрішнього споживчого ринку ЄС, а також механізм реалізації технічного регулювання на споживчому ринку ЄС та в Україні, зокрема, ринкового нагляду (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1-2.3, 3.1, 3.2). Передумови створення і розвитку внутрішнього споживчого ринку ЄС досліджено із застосуванням історичного методу (підрозділи 1.1, 3.2). Аналіз процесів інтеграції внутрішнього споживчого ринку ЄС проведено із застосуванням в значній мірі методів аналізу та синтезу (підрозділи 2.1-2.4). Методи індукції, дедукції і формалізації були основними при дослідженні правових механізмів інтеграції всередині ЄС (підрозділи 1.2.-1.3). За допомогою системно-функціонального та системно-структурного методів визначено поняття споживчого ринку ЄС, досліджено складові технічного регулювання в ЄС та Україні та їх співвідношення, розкрито існуючі підходи до гармонізації технічних стандартів у ЄС (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1-3.3). Формально-логічний та формально-юридичний методи уможливили аналіз чинних правових норм щодо здійснення технічного регулювання і зокрема, ринкового нагляду на споживчому ринку

ЄС та України, дозволили виявити недоліки чинного законодавства у досліджуваній сфері та обґрунтувати висновки й пропозиції щодо його вдосконалення (підрозділи 2.1-2.2, розділ 3). Дослідження методології та шляхів реформування українського законодавства в сфері ринкового нагляду на споживчому ринку непродовольчих товарів базувалося на широкому використанні соціологічного, системного і порівняльно-правового методів (підрозділи 3.1-3.2).

У роботі також були використанні такі логічні прийоми пізнання як дедукція та індукція, оціночний прийом, аналіз, експеримент, абстрагування, конкретизація та опис.

Теоретичною основою дослідження стали наукові праці у галузі міжнародного (Б. В. Бабін, В. В. Гнатовський, О. О. Мережко, М. М. Микієвич, В. І. Муравйов, Л. Д. Тимченко та ін.), європейського (Р. Берентс, Г. Берманн, К. Бернард, А. О. Бояр, М. Д. Василенко, О. К. Вишняков, В. С. Коваль, П. Крейг, Е. Майер, Ф. Маніє, В. Ф. Опришко, Р. А. Петров, Д. Скотт, Ю. М. Юмашев та ін.), адміністративного (Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, Л. Р. Біла-Тіунова, В. Ю. Волков, С. В. Ківалов, Б. А. Кормич, В. Нефедов, С. М. Орехов, К. Б. Починок, Д. В. Приймаченко та ін.), господарського права (У. Алдерсон, І. А. Гамбург, К. Джонс, Л. Р. Левчук та ін.), економіки (Л. В. Білецька, Д. І. Сакоян, І. В. Скопіна, О. В. Шевчук, Н. В. Щербатюк та ін.) та державного управління (Л. М. Віткін, І. О. Горожанкіна, Є. О. Коваленко, Н. В. Мірко, В. Л. Савченко та ін.).

Емпіричну основу дисертації становлять законодавство ЄС та України, міжнародно-правові акти, матеріали судової практики Суду ЄС, аналітичні та статистичні матеріали, довідкова література.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у вітчизняній науці комплексним дослідженням організаційно-правових засад здійснення ринкового нагляду в ЄС на споживчому ринку непродовольчих товарів та використання особливостей наглядової діяльності в ЄС при адаптації законодавства України з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Наукову новизну містять такі основні положення:

уперше:

сформульоване поняття «правовий захист внутрішнього споживчого ринку ЄС» з позиції незалежності правової системи ЄС як сукупність засобів, які застосовуються компетентним органом, за допомогою яких поведінка усіх суб'єктів споживчого ринку ЄС у їх правовідносинах приводиться у відповідність із вимогами та дозволами, що містяться в нормах права ЄС, і тим самим забезпечується захист законних прав і інтересів цих суб'єктів;

проаналізовано сучасні напрямки вдосконалення політики ЄС у сфері ринкового нагляду та шляхи модернізації відповідного законодавства,

зокрема, з урахуванням нормотворчої ініціативи ЄС «Пакет норм щодо безпеки продукції та нагляду за ринком»;

досліджено актуальність розробки нових методів нагляду за внутрішнім споживчим ринком непродовольчих товарів у ЄС, зокрема, при здійсненні електронної комерції;

запропоновані пріоритетні напрями подальшого реформування системи ринкового нагляду в Україні на основі правового аналізу Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, які виокремлено з урахуванням публічного та приватного інтересу;

удосконалено:

методологічні засади дослідження правового регулювання ринкового нагляду, зокрема, охарактеризовано існуючі концепції щодо побудови дієвої моделі ринкового нагляду в Україні;

поняття механізму реалізації компетенції ЄС та держав-членів при здійсненні ринкового нагляду;

набули подальшого розвитку:

теоретичні уявлення щодо впливу негативної та позитивної інтеграції у формуванні внутрішнього ринку ЄС;

розуміння організаційно-правових засад децентралізованої та централізованої моделі створення внутрішнього ринку та подальшого розвитку механізмів його функціонування;

доктринальні засади формування внутрішнього споживчого ринку в ЄС та особливості його функціонування й правового регулювання;

теоретичні підвалини розуміння особливостей правового механізму реалізації ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС та гармонізації технічних стандартів в ЄС.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальших досліджень правового регулювання ринкового нагляду в ЄС та Україні; правотворчості – для вдосконалення існуючої системи законодавства України у сфері ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку з урахуванням європейського досвіду та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; правозастосовній діяльності – для удосконалення правового регулювання у сфері ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку та подолання нетарифних бар'єрів у торгівлі між Україною та країнам-членам ЄС; освітній діяльності – для розробки спецкурсу «Правове регулювання ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів в ЄС» та вивчення його у юридичних навчальних закладах.

Результати дослідження впроваджено як методичні рекомендації у роботу Управління розвитку споживчого ринку та захисту прав споживачів Одеської міської ради.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації дослідження оприлюднені на наукових і науково-практичних конференціях: Міжнародній науковій конференції професорсько-викладацького та аспірантського складу «Правове життя сучасної України» (21-22 травня 2010 р. та 21-22 квітня 2012 р., м. Одеса), II Міжнародній науково-практичній конференції «Держава та право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (16-17 квітня 2010 р., м. Сімферополь), Міжнародній науково-практичній конференції «VII Прибузькі юридичні читання. Людина, суспільство, держава: публічно-правовий аспект» (23-24 листопада 2012 р., м. Одеса), V Міжнародній науковій конференції «Компаративістські читання» (26-28 квітня 2013 р., м. Одеса), Науково-практичній конференції «10 років застосування Господарського кодексу України: сучасний стан та перспективи вдосконалення кодифікації» (14 листопада 2014 р., м. Київ), Науковій конференції, присвяченій пам'яті професора Вишнякова Олександра Костянтиновича (6 листопада 2015 р., м. Одеса).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки викладені у 13 друкованих наукових працях, серед яких: 7 – у наукових фахових виданнях (3 з них – зареєстровані у міжнародній наукометричній базі Index Copernicus), а також тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації визначена метою, задачами, об'єктом і предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (380 найменувань). Загальний обсяг дисертації становить 254 сторінок, з яких 197 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено ступінь наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, об'єкт, предмет, мету і задачі дослідження, його методологічну базу, сформульовано наукову новизну отриманих результатів, визначено їх теоретичне і практичне значення, наведено відомості про апробацію і публікації результатів дисертації.

Перший розділ «Особливості правового регулювання споживчого ринку ЄС, як складової його внутрішнього ринку» складається з чотирьох підрозділів і присвячений обґрунтуванню особливостей правового регулювання внутрішнього та споживчого ринку ЄС, а також дослідженню їх трансформації та захисту в умовах динамічних глобалізаційних процесів.

У **підрозділі 1.1. «Основні засади правового регулювання внутрішнього ринку ЄС: сучасне переосмислення»** через проведення аналізу розвитку гармонізації законодавств країн-членів ЄС

до законодавства ЄС, як передумови функціонування внутрішнього ринку ЄС, визначено: що така гармонізація ґрунтується на розумінні відмінності понять «спільний ринок ЄС» та «внутрішній ринок ЄС», за рахунок різниці організації структури та правових засад регулювання цих ринків. При створенні внутрішнього ринку та вдосконаленні механізмів його функціонування виділяються такі моделі, як: децентралізована модель, заснована на принципах недискримінації та концепції взаємного визнання, вільного доступу до ринку та централізована модель, яка передбачає встановлення на рівні центральної влади однакового набору правил, які повинні застосовуватися до широкого кола відносин.

Вказано, що ДФЄС є базовою нормою при гармонізації законодавства в інтересах розвитку внутрішнього ринку ЄС, яка підлягає застосуванню при відсутності спеціальних положень. Існуючі обмеження підкреслені у Справі *Commission v. Council (VAT)*. Основним способом прийняття рішень з питань внутрішнього ринку є звичайна законодавча процедура на підставі ст. 114 ДФЄС. Акти первинного та вторинного права ЄС, судові рішення та принципи, що випливають з них визначають інтеграційний характер правової природи внутрішнього споживчого ринку ЄС за ступенем свого поширення. У сфері правового регулювання внутрішнього ринку компетенція ЄС не є винятковою, що означає: всі заходи повинні прийматися відповідно до принципу субсидіарності.

У *підрозділі 1.2. «Інтеграційний характер правової природи внутрішнього споживчого ринку ЄС»* обґрунтовано, що внутрішній споживчий ринок ЄС, який є невід'ємною складовою внутрішнього ринку ЄС і системою суспільних відносин, характеризується транскордонним, у межах ЄС, характером обігу товарів і послуг, а також інтегративною моделлю правового регулювання, яка діє з урахуванням норм національного права країн-членів, загальноєвропейських та міжнародних правових норм. При цьому система джерел законодавства щодо функціонування внутрішнього споживчого ринку ЄС базується на принципі пріоритету права ЄС.

Проаналізовано відмінність понять «споживчий ринок» та «ринок споживчих товарів». З огляду на необхідність комплексного уявлення про організаційно-правові засади функціонування внутрішнього споживчого ринку ЄС, проведено аналіз визначення у правовій доктрині ЄС таких понять як «товар» і «послуга».

У *підрозділі 1.3. «Регулювання та захист внутрішнього споживчого ринку ЄС»* проаналізовано механізми регулювання внутрішнього споживчого ринку в ЄС, які безпосередньо пов'язані із споживчою політикою та правовим регулюванням захисту здоров'я та безпеки споживачів і споживчого ринку продовольчих і непродовольчих товарів. Приділено увагу особливостям зовнішньоекономічного регулювання внутрішнього

споживчого ринку ЄС, застосуванню адміністративних або нетарифних заходів, як методу прямого державного впливу на зовнішньоекономічні відносини, до яких відносяться і технічні бар'єри в торгівлі.

Вказано, що на сьогодні правове регулювання захисту здоров'я та безпеки споживачів і споживчого ринку продовольчих і непродовольчих товарів в ЄС кореспондується в українській правовій доктрині поняттю «технічне регулювання», яке відсутнє у правовій доктрині ЄС як окрема сфера правового регулювання.

Розглянуто актуальні питання захисту споживчого ринку ЄС. Визначено місце наглядової діяльності у цьому процесі.

У *підрозділі 1.4. «Підходи до гармонізації технічних стандартів у ЄС»* зазначено, що країнами-членами ЄС ефективно впроваджуються стандарти безпеки та якості товарів і послуг, що є показником добробуту населення. Вказано, що Директива 2001/95/ЄС сьогодні є актом загального законодавства щодо безпеки продукції в ЄС. Правове регулювання стандартизації в ЄС здійснюється за допомогою Регламенту (ЄС) № 1025/2012, який також має загальне значення для законодавства про безпеку продукції і для продовольчого законодавства.

У галузі європейської безпеки продукції гармонізовані стандарти являють собою групу стандартів з особливим статусом, а відповідність продукції гармонізованим стандартам означає відповідність частині директиви чи директив, які застосовуються до цієї продукції (спеціальне законодавство).

Гармонізовані стандарти (європейські стандарти) можуть застосовуватися до продукції у повному обсязі (повна презумпція відповідності) або частково (часткова презумпція відповідності). Застосування гармонізованих стандартів не є обов'язковим у відповідності до директив «Глобального підходу», але якщо виробником при виробництві окремого виду продукції у повному обсязі були застосовані гармонізовані стандарти, цю продукцію можна вважати відповідною Директиві ЄС та такою, що відповідає вимогам до вільного обігу у кожній країні-члені ЄС, що є основним положенням «Нового підходу».

Другий розділ **«Міжнародно-правові аспекти ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС»**, що складається з двох підрозділів, містить аналіз концептуальних основ ринкового нагляду та законодавчої бази його забезпечення у ЄС.

У *підрозділі 2.1. «Система єдиних вимог з безпеки до продукції та процедур оцінки відповідності в ЄС»* проаналізовано модель європейського законодавства про безпеку продукції, яка створювалась з урахуванням євроінтеграційної складової та трансформувалась у нормативно-правових актах «Старого», «Нового», «Глобального» підходів та Нових правових рамок. Вказано, що в країнах ЄС вільне

переміщення товарів базується на основі принципів «Нового підходу» до технічної гармонізації і стандартизації та «Глобального підходу» у сфері оцінювання відповідності. Означені підходи реалізуються через такі інструменти як директиви ЄС. Директиви «Нового підходу» щодо окремих видів продукції («вертикальні») доповнюються «горизонтальними» директивами (містять загальні положення). На сьогодні загальна безпека продукції встановлюється Директивою 2001/95/ЄС. Загальний порядок та умови розміщення продукції на внутрішньому ринку ЄС, проведення робіт з оцінки відповідності та акредитації, а також механізм ринкового нагляду окреслені у Регламентах Європейського Парламенту і Ради ЄС, зокрема № 764/2008, № 765/2008 та в Рішенні № 768/2008 від 9 липня 2008 р.

Зазначено, що попри всі недоліки, система єдиних вимог безпеки до продукції та процедур оцінки відповідності у ЄС вважається найбільш ефективним та успішним прикладом усунення технічних бар'єрів у торгівлі.

У підрозділі 2.2. «Ринковий нагляд як складова системи вимог щодо безпеки продукції та процедур оцінки відповідності у ЄС» проаналізовано законодавчі та організаційні основи нагляду за ринком в ЄС та судову практику, досліджено діяльність наглядових органів та органів, що забезпечують виконання законодавства щодо безпеки продукції в ЄС.

У п.п. 2.2.1. «Законодавчі засади нагляду на споживчому ринку ЄС» проаналізовано горизонтальну та вертикальну складові ринкового нагляду в ЄС. Зазначено, що ринковий нагляд щодо безпеки продукції в ЄС належить до спільної компетенції ЄС та держав-членів.

Компетенція ЄС у галузі ринкового нагляду на споживчому ринку полягає, головним чином, у здійсненні правотворчої діяльності, встановленні однакових правил і норм на європейському рівні, які діють безпосередньо (регламент як акт уніфікації) або відповідно до яких держави-члени ЄС зобов'язані приводити своє національне законодавство у відповідність до гармонізованих стандартів (директиви як акти гармонізації).

Наголошено, що на сьогодні ЄС стоїть на порозі реформування горизонтального законодавства з безпеки продукції на внутрішньому ринку, яка тою чи іншою мірою торкнеться і здійснення ринкового нагляду. Підтверджено, що існуючий набір правил ринкового нагляду в ЄС сьогодні є фрагментарним і міститься у різних частинах європейського законодавства, що створює проблеми для економічних операторів та органів, що здійснюють ринковий нагляд, і потребує реформування цієї сфери для створення єдиного інструментарію та цілісної законодавчої системи, що обумовило у 2013 році повідомлення Європейської Комісії ЄОТ про розробку Проекту Регламенту Європейського Парламенту та Ради щодо безпеки споживчих товарів на заміну чинних директив ЄС у цій

сфері, який став частиною ширшої законодавчої ініціативи ЄС «Пакет норм щодо безпеки продукції та нагляду за ринком», який розроблено з метою підвищення рівня безпеки та захисту здоров'я людини.

У п.п. 2.2.2. *«Організаційні основи нагляду на споживчому ринку ЄС»* проаналізовано існуючі організаційні моделі нагляду за ринком в країнах-членах ЄС (централізована та децентралізована).

Вказано, що компетенція ЄС реалізується шляхом наділення повноваженнями інститутів ЄС, а також допоміжних органів і установ ЄС. Європейська Комісія як координаційний орган розробляє загальну для ЄС політику ринкового нагляду, яка відображається у прийнятих програмах і стратегіях. При цьому держави-члени ЄС самостійно визначають адміністративні структури, які використовуються для виконання їх зобов'язань у сфері нагляду за ринком. Ринковий нагляд щодо безпеки продукції в ЄС належить до спільної компетенції ЄС та держав-членів та керується принципом правонаступництва.

Ефективний нагляд за внутрішнім споживчим ринком є обов'язком для держав-членів ЄС, забезпечення якого гарантує: безпеку продукції, яка поставляється на ринок; дотримання вимог до маркування продукції та підготовки документації до неї, що своєю чергою підтверджує те, що продукція була розроблена і виготовлена відповідно до гармонізованих стандартів ЄС.

Зазначено, що у межах зобов'язань держав-членів стосовно організації нагляду на внутрішньому ринку ЄС та контролю продуктів, що надходять на ринок, держави-члени встановлюють відповідні механізми зв'язку і координації між їхніми органами нагляду за ринком.

У п.п. 2.2.3. *«Особливості здійснення та методика нагляду на споживчому ринку ЄС»* здійснено аналіз існуючих заходів та методів нагляду за ринком непродовольчої споживчої продукції в ЄС. Вказано, що покладені повноваження на органи ринкового нагляду на внутрішньому ринку непродовольчих товарів в ЄС реалізуються через ресурси, наданні для виконання власних функцій, отримані знання та процедури, що містять дієві заходи щодо розгляду скарг та моніторингу нещасних випадків, встановлення відповідного механізму зв'язку і координації між органами нагляду держав-членів, розроблених програм з нагляду за ринком.

Зазначено, що на сьогодні в ЄС особливої актуальності набули питання он-лайн нагляду за ринком, який впроваджено на підставі повідомлення Комісії Європейського Парламенту, Ради та Європейського соціально-економічного комітету «20 заходів з підвищення безпеки та сумісних продуктів для Європи: багаторічний план дій з нагляду за товарами в ЄС» 2013 р.

За способом проведення ринкових досліджень, плануванням та організаційною структурою методи нагляду за ринком непродовольчої

споживчої продукції в ЄС поділяються на: реактивний метод; нагляд за ринком, що зосереджується на продукції; нагляд за ринком, що зосереджується на ризику; нагляд за ринком, що зосереджується на виробництві; моніторинг ринку.

Третій розділ «Угода про асоціацію між Україною та ЄС і трансформації у наглядовій діяльності на українському споживчому ринку» складається з двох підрозділів і присвячений аналізу основних напрямів реформування в Україні технічного регулювання загалом та ринкового нагляду, зокрема, з урахуванням реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У підрозділі 3.1. «Сучасний стан реформування сфери технічного регулювання в Україні» констатовано, що дослідження стану реформування технічного регулювання в Україні в умовах трансформації економіки та динамічних процесів з адаптації українського законодавства до законодавства ЄС стало невід’ємною складовою в розумінні майбутніх результатів і шляхів реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною. Проаналізовано останні нормативно-правові та інституційні перетворення, що відбулись в Україні в означеній сфері.

Наголошено, що Главою 3 «Технічні бар’єри в торгівлі» (статті 53-58) розділу IV «Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначено обов’язок сторін поглиблювати та вдосконалювати технічне співробітництво шляхом адаптації українського законодавства у цій сфері до «*aquis communautaire*», зокрема, через реформування заходів здійснення ринкового нагляду, що у подальшому сприятиме розвитку бізнесу та підтримці реалізації угоди СОТ про технічні бар’єри у торгівлі. Тільки після повного узгодження галузевого та горизонтального законодавства, інституцій та стандартів України та ЄС до Угоди буде додано Протокол щодо оцінки відповідності та прийнятності промислової продукції (Угода АСАА), як невід’ємний її додаток для вільного просування українських товарів на внутрішньому ринку ЄС без додаткових процедур оцінки відповідності.

У підрозділі 3.2. «Ринковий нагляд в Україні: досягнення та перспективи» досліджено сучасний стан наглядової діяльності на споживчому ринку непродовольчих товарів України та визначено шляхи її вдосконалення.

Вказано, що наразі в Україні триває ліквідація «старої» системи державного контролю за виробництвом продукції, що потрапляє на споживчий ринок, та здійснюється перехід до нової європейської системи ринкового нагляду, створено нові відповідні інституції. В Україні фактично виникла модель ринкового нагляду, що здійснює насамперед контроль характеристик безпеки виробленої продукції, а не процесів її виробництва.

Визначено, що за останні шість років впровадження системи ринкового нагляду Україна досягла значного успіху у цій сфері, а саме – проведено багато важливих реформ у частині наближення сфери технічного регулювання до європейських стандартів: створено та визначено органи державного ринкового нагляду, прийнято низку законів та постанов, що регулюють їх діяльність та порядок здійснення заходів з ринкового нагляду, впроваджено інформаційні системи ринкового нагляду тощо. Однак, зазначено, що у цій сфері й досі залишається багато неврегульованих проблем, як то: відсутність єдиної термінології, не розробленість деяких регламентів та багато інших прогалин.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано розв’язання наукового завдання в теоретичній та практичній площині, що виявляється в обґрунтуванні організаційно-правових аспектів здійснення ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС та трансформації у наглядовій діяльності на національному споживчому ринку в світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Основні висновки роботи містяться у таких положеннях:

1. Розбудова внутрішнього ринку ЄС на сьогодні залишається незавершеною. Його розвиток носить інтегративний характер і здійснюється шляхом гармонізації національного законодавства країн-членів із загальноєвропейським та міжнародним, що взаємодоповнюють зміст та визначають вектор розвитку внутрішнього ринку ЄС. Однак, процес гармонізації виявився достатньо складним процесом саме через недосконалість механізмів його реалізації. Розробка механізмів трансформації внутрішнього ринку здійснюється із застосуванням двох методів формування внутрішнього ринку – негативної та позитивної інтеграції. Для удосконалення механізмів формування внутрішнього ринку використовують децентралізовану та централізовану моделі функціонування, що мають сприяти завершенню розбудови внутрішнього ринку ЄС, створенню ефективного ринкового нагляду в галузі непродовольчих товарів.

2. Внутрішній споживчий ринок ЄС представляє собою систему вертикальних і горизонтальних відносин економічного, правового, соціального характеру між виробником (продавцем, виконавцем) та споживачем країн-членів ЄС у процесі транскордонної в межах ЄС реалізації товару (робіт, послуг) та їх придбання, який характеризується інтеграційною моделлю правового регулювання, що базується на принципі пріоритету права ЄС.

3. Правовий захист внутрішнього споживчого ринку ЄС слід розуміти як сукупність засобів, що застосовуються компетентним органом, за допомогою яких поведінка усіх суб'єктів споживчого ринку ЄС у їх правовідносинах приводиться у відповідність із вимогами і дозволами, що містяться у нормах права ЄС, складаючи невід'ємну частину правової системи ЄС, і тим самим забезпечується захист законних прав і інтересів цих суб'єктів.

4. За законодавством ЄС ринковий нагляд на внутрішньому споживчому ринку визначається як діяльність, що провадиться, і заходи, що вживаються державною владою, для забезпечення відповідності продуктів вимогам, встановленим у актах гармонізованого законодавства ЄС. Ринковий нагляд щодо безпеки продукції ЄС належить до спільної компетенції ЄС та держав-членів, що дає право країнам-членам ЄС реалізовувати компетенцію відносно нагляду за безпекою продукції на внутрішньому ринку тією мірою, якою нею не скористався ЄС. Уніфіковані стандарти у галузі безпеки продукції являють собою групу стандартів з особливим статусом.

5. Компетенція ЄС у галузі ринкового нагляду на споживчому ринку полягає у здійсненні правотворчої діяльності, встановленні однакових правил і норм на європейському рівні, які діють безпосередньо (регламент як акт уніфікації) або відповідно до яких держави-члени ЄС зобов'язані приводити своє національне законодавство у відповідність до гармонізованих стандартів (директиви як акти гармонізації). Правотворча діяльність ЄС у сфері ринкового нагляду на споживчому ринку реалізується законодавчими інститутами – Європейським Парламентом і Радою ЄС, які доручають Європейській Комісії, як виконавчому інституту ЄС, вживати додаткових заходів у формі виконавчих або делегованих актів. Європейська Комісія як координаційний інститут розробляє загальну для ЄС політику ринкового нагляду, яка відображається у відповідних програмах та стратегіях Союзу.

6. Організаційно-правовими основами нагляду за ринком в ЄС визначається, що методи нагляду за ринком непродовольчої споживчої продукції в ЄС відрізняються способом проведення ринкових досліджень, плануванням та організаційною структурою. На практиці переважна більшість органів у сфері нагляду за ринком застосовують комбінацію відповідних підходів. У межах зобов'язань держав-членів ЄС стосовно організації нагляду за ринком ЄС та контролю продуктів, що надходять на його ринок, держави-члени встановлюють відповідний механізм зв'язку і координації між їхніми органами нагляду за ринком із застосуванням систем обміну інформації RAPEX, ICSMS, CIRCA та ін.

7. Існуючий набір правил ринкового нагляду в ЄС сьогодні є фрагментарним і міститься у різних частинах законодавства ЄС, що створює проблеми для економічних операторів та органів, що здійснюють

ринковий нагляд, і потребує реформування цієї сфери для створення єдиного інструментарію та цілісної законодавчої системи. Відповідні аспекти були втілені в Повідомленні Європейською Комісією СОР щодо розроблення Проекту Регламенту Європейського Парламенту та Ради про безпеку споживчих товарів на заміну чинних директив ЄС у цій сфері. Цей процес є складовою потужнішої нормотворчої ініціативи ЄС «Пакет норм щодо безпеки продукції та нагляду за ринком». Цей Пакет було розроблено з метою підвищення рівня безпеки та захисту здоров'я людини і надало новий поштовх у реалізації відповідного законодавства, яке досліджується сьогодні на внутрішньому споживчого ринку непродовольчих товарів.

8. Нагальною проблемою в ЄС на сьогодні є он-лайн нагляд за внутрішнім споживчим ринком непродовольчих товарів. Саме він потребує реалізації дієвих законодавчих заходів у рамках регулювання внутрішнього споживчого ринку ЄС, про що свого часу було підготовлено Повідомленням Комісії Європейського Парламенту, Ради та Європейського соціально-економічного комітету 2013 р. «Двадцять заходів з підвищення безпеки та сумісних продуктів для Європи: багаторічний план дій з нагляду за товарами в ЄС».

9. В Україні законодавче регулювання у сфері державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції загалом знаходиться у стані активної адаптації до міжнародно-правових норм та норм права ЄС та приведення у відповідність до принципів і практик, що застосовуються в європейському та міжнародному правопорядках. Визначений напрямок реалізується шляхом прийняття низки законів України, а саме: «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» та інших та завдяки інституційному відокремленню ринкового нагляду від функції оцінки відповідності. На сьогодні виокремлено дев'ять органів ринкового нагляду, які становлять єдину систему. Відбулось визначення сфери відповідальності органів ринкового нагляду, об'єктів, що підпадають під здійснення нагляду (контролю) за продукцією, було розроблено Методику вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.

10. Нагальною необхідністю у світлі практичної адаптації українського законодавства з ринкового нагляду до законодавства ЄС у відповідності до вимог ч.ч. 1, 2 ст. 56 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є створення дієвої інформаційної системи ринкового нагляду та системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, яка становить серйозний ризик, уніфікація переліку суб'єктів, які мають доступ до неї та переліку відомостей, що вносяться. Ці системи мають стати відкритими для громадськості для подальшого дієвого зворотного зв'язку між органами нагляду та споживачем, а також інтегровані у міжнародні та європейські відповідні системи оповіщення про безпеку продукції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті у фахових періодичних виданнях:

1. Каплюченко Т. В. Становлення ринкового нагляду в Україні: сучасні потреби та механізм їх вирішення / Т. В. Каплюченко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць. – Одеса, 2012. – Вип. 44. – С. 305 – 314.

2. Каплюченко Т. В. Внутрішній ринок Європейського Союзу: особливості та українські перспективи [Електронний ресурс] / Т. В. Каплюченко // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 188–195. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_34.pdf.

3. Каплюченко Т. В. Посткризовий вектор розвитку єдиного внутрішнього ринку Європейського Союзу: генеза правового механізму регулювання / Т. В. Каплюченко // Юридичний вісник. – 2015. – № 1. – С. 203–209.

4. Каплюченко Т. В. «Товар», «послуга», «споживач» як основні складові понятійно-категоріального апарату дослідження правового регулювання споживчого ринку ЄС / Т. В. Каплюченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2015. – № 13. – Т. 2. – С. 39–42.

5. Каплюченко Т. В. Система технічного регулювання в Європейському Союзі як складова інфраструктури контролю за якістю та метод нетарифного регулювання: правовий аспект / Т. В. Каплюченко // Юридичний вісник. – 2015. – № 2. – С. 165–171.

6. Каплюченко Т. В. Законодавчі зміни у наглядовій діяльності на національному споживчому ринку: правовий аспект / Т. В. Каплюченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». – 2015. – № 14. – Т. 2. – С. 143–146.

7. Каплюченко Т. В. Законодавчий перехід від радянського стандартів якості до європейських: нагальні проблеми та шляхи на законодавчому рівні / Т. В. Каплюченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 3. – Т. 3. – С. 186–190.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Каплюченко Т. В. Законодавчий контроль споживчого ринку в ЄС / Т. В. Каплюченко // Правове життя сучасної України : тези доп. Міжнар. наук. конф. проф.-виклад. складу (м. Одеса, 21–22 трав. 2010 р.). – Одеса, 2010. – С. 693–695.

9. Каплюченко Т. В. Правові аспекти стандартизації споживчого ринку в ЄС: стандарти в умовах глобалізації / Т. В. Каплюченко // Государство и право в условиях глобализации : Материалы 2-ой Междунар. науч.-практ. конф. (г. Симферополь, 16–17 апр. 2010 г.) – Симферополь : Крымучпедгиз, 2010. – С. 693–695.

10. Каплюченко Т. В. Ринкові стандарти Європейського Союзу: ринковий нагляд та безпека товару / Т. В. Каплюченко // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 20-21 квіт. 2012 р.) : у 3-х т. – Одеса : Фенікс, 2012. – Т. 3. – С. 440-442.

11. Каплюченко Т. В. Застосування системи якості в ЄС: система аналізу ризиків та контролю у критичних точках в Україні / Т. В. Каплюченко // Людина, суспільство, держава: публічно-правовий аспект : матеріали Міжнар. наук. конф. «VIII Прибузькі читання»: зб. наук. праць. – Миколаїв: Іліон, 2012. – С. 441-443.

12. Каплюченко Т. В. Порівняльний аналіз: ринковий нагляд, захист споживачів в Україні та ЄС / Т. В. Каплюченко // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку. – О. : Фенікс, 2013. – С. 191-194.

13. Каплюченко Т. В. Євроінтеграційний процес: зона вільної торгівлі та господарсько-правова відповідальність за порушення на споживчому ринку України / Т. В. Каплюченко // 10 років застосування Господарського кодексу України: сучасний стан та перспективи вдосконалення кодифікації : зб. доп. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 лист. 2014 р.). – Одеса : Юрид. літ., 2014. – С. 385–387.

АНОТАЦІЯ

Каплюченко Т. В. Правове регулювання ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів ЄС. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2016.

Дисертація присвячена дослідженню організаційно-правових засад здійснення ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку ЄС та змін у наглядовій діяльності на національному споживчому ринку з огляду на підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Досліджено основні засади правового регулювання внутрішнього ринку ЄС. Всебічно розкрито особливості захисту споживчого ринку непродовольчих товарів ЄС як складової частини внутрішнього ринку ЄС. Проаналізовано теоретичні підходи до розуміння правового регулювання споживчого ринку ЄС як елемента загального внутрішнього ринку та висвітлено систему єдиних вимог до безпеки продукції та процедур оцінки відповідності у ЄС. Здійснено комплексне дослідження особливостей ринкового нагляду на внутрішньому споживчому ринку непродовольчих товарів в ЄС. Ринковий нагляд розглянуто як ефективний інструмент упровадження директив «Нового» та «Глобального» підходу».

Визначено, що для усунення існуючих технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та країнами-членами ЄС принципово важливим є встановлення максимально ідентичних вимог до продукції та умов її обігу на ринку в технічних регламентах держав-членів ЄС та України. Основою нової системи технічного регулювання в Україні став «Новий підхід» до технічної гармонізації і стандартизації та «Глобальний підхід» у сфері оцінювання відповідності. Розроблено пропозицій щодо удосконалення положень законодавства України, що стосуються сфери технічного регулювання, зокрема, ринкового нагляду, з урахуванням зобов'язань України у сфері технічного регулювання у рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ключові слова: законодавство, внутрішній ринок ЄС, споживчий ринок непродовольчих товарів ЄС, правове регулювання споживчого ринку, технічні стандарти, технічне регулювання, правові основи ринкового нагляду, Україна.

АННОТАЦИЯ

Каплюченко Т. В. Правовое регулирование рыночного надзора на внутреннем рынке непродовольственных товаров ЕС. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2016.

Диссертация посвящена исследованию организационно-правовых основ осуществления рыночного надзора на внутреннем потребительском рынке ЕС и трансформаций в надзорной деятельности на национальном потребительском рынке в связи с подписанием Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Исследованы основные принципы правового регулирования внутреннего рынка ЕС. Всесторонне раскрыты особенности защиты потребительского рынка ЕС как составляющей развития внутреннего рынка ЕС. Проанализированы теоретические подходы к пониманию сущности регулирования потребительского рынка ЕС как элемента общего внутреннего рынка и система единых требований к безопасности продукции и процедур оценки соответствия в ЕС.

Осуществлено комплексное научное исследование особенностей рыночного надзора на внутреннем потребительском рынке ЕС. Рыночный надзор рассмотрен как эффективный инструмент внедрения директив «Нового подхода», исследованию функционирования которого уделяется значительное внимание в украинской и европейской правовой доктрине. Указано, что компетенция ЕС в сфере рыночного

надзора на потребительском рынке заключается, главным образом, в осуществлении правотворческой деятельности, установлении одинаковых правил и норм на европейском уровне, которые действуют непосредственно (регламент как акт унификации) или в соответствии с которыми государства-члены приводят свое национальное законодательство в соответствие с гармонизированными стандартами (директивы как акты гармонизации). Отмечено, что общая безопасность устанавливается Директивой 2001/95/ЕС, которой также определяются обязанности государств-членов по надзору за рынком для обеспечения безопасности потребительской продукции, а также установками ЕС по выполнению директив «Нового подхода». Общий порядок и условия размещения продукции на внутреннем рынке ЕС, проведение работ по оценке соответствия и аккредитации, а также механизм рыночного надзора указаны в регламенте Европейского Парламента и Совета ЕС, в частности № 764/2008, № 765/2008 и Решении № 768/2008. Имеет большое значение и Директива «О приближении законов, постановлений и административных положений государств-членов относительно ответственности за некачественную продукцию» 85/374/ЕС. Законодательным актом в сфере услуг, который принадлежит к общей части законодательных актов ЕС по защите экономических интересов потребителей, а также потребительского рынка, является Директива 2006/123/ЕС об услугах на внутреннем рынке.

Определено, что для устранения существующих технических барьеров в торговле между Украиной и странами-членами ЕС принципиально важным является установление максимально идентичных требований к продукции и условий ее обращения на рынке в технических регламентах государств-членов ЕС и Украины. За основу новой системы технического регулирования в Украине было взято «Новый подход» к технической гармонизации и стандартизации и «Глобальный подход» в области оценки соответствия. При этом рыночный надзор рассматривается как эффективный инструмент внедрения директив «Нового подхода» и «Глобального подхода».

Очерчены приоритетные направления дальнейшего реформирования системы рыночного надзора в Украине, которые выделены с учетом публичного и частного интереса, положительного европейского опыта в указанной сфере, а также положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Ключевые слова: законодательство, внутренний рынок ЕС, потребительский рынок непродовольственных товаров ЕС, правовое регулирование потребительского рынка, технические стандарты, техническое регулирование, правовые основы рыночного надзор.

SUMMARY

Kapliuchenko T. V. Legal regulation of market surveillance on the EU internal consumer market for non-food products. – Manuscript.

Thesis for the achievement of candidate of law degree with specialization 12.00.11 – International Law. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2016.

The thesis is first in domestic science research complex system of organizational and legal foundations of the market surveillance in the domestic consumer market of the EU and the transformational change in the observation activities at the national consumer market in the light of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

It is analyzed theoretical approaches to understanding the nature of regulation of the consumer market of the EU as part of a common internal market system and illuminated uniform requirements for product safety and conformity assessment procedures in the EU.

It is outlined priorities for further reform of the market surveillance authorities in Ukraine, which are allocated based on public and private interests, the positive European experience in this field, as well as the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU. It is defined the possibility of improvement of the Ukrainian legislation in the field of market surveillance, taking into account European experience and Association Agreement between Ukraine and the EU.

Key words: EU internal market, the consumer market of the EU, EU regulation of the consumer market, technical standards, technical regulations EU, market surveillance.

Підписано до друку 23.05.2016.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ІПП «Фенікс»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.